

Soortengids

INVASIEVE EXOTISCHE WATER- PLANTEN

Meld ze!

#dewijers



DeWijers

PROVINCIAAL
NATUUR-
CENTRUM





Ludwig Vandenhove

gedeputeerde
van Leefmilieu
en Natuur

De Limburgse natuur heeft een rijke verscheidenheid aan planten en daar zijn we terecht trots op. De laatste jaren zijn er echter steeds meer invasieve exoten die voor heel wat problemen zorgen. Deze planten overwoekeren onze inheemse soorten, zorgen voor economische schade en bedreigen de biodiversiteit. Zoals steeds is voorkomen beter dan genezen en daar kan jij mee helpen!

Wat kan je doen om er mee voor te zorgen dat invasieve soorten zich niet verspreiden?

- Koop geen invasieve exotische water- of vijverplanten in het tuincentrum. Deze folder zegt je welke planten je beter niet koopt.
- Dump geen aquarium- en vijverplanten in de natuur, vijvers of beken. Zo verspreiden ze zich razendsnel.
- Heb je een invasieve exoot ontdekt tijdens je wandeling? Meld het ons.

Samen dragen we op die manier zorg voor een NATUURLIJK Limburg.



PROVINCIAAL
NATUUR-
CENTRUM



Zo meld je een waarneming

1. Maak een **duidelijke foto van de exoot**, duid de locatie aan op een kaart of noteer de GPS-coördinaten (bijv. via de GPS-functie op je smartphone) en geef alles door aan het Provinciaal Natuurcentrum t.a.v. Katrien Hendrickx of Thomas Impens.
2. Stuur een mail met foto en locatie naar **meldpuntwater@limburg.be**
3. Ga naar **www.waarnemingen.be**, maak een login aan en geef de plaats, soort en eventueel een foto in.




Inleiding



Wat zijn invasieve exoten?

Inheemse soorten komen hier van nature voor. Exoten niet. Soms worden ze opzettelijk ingevoerd, zoals veel tuinplanten of huisdieren, soms belanden ze hier toevallig via schepen of vrachtwagens.

De meeste uitheemse soorten zijn onschuldig. Ze vormen geen plaag of richten geen schade aan. Pas wanneer een uitheemse soort zich in de natuur vestigt én sterk uitbreidt, spreken we over 'invasieve exoten' of 'invasieve uitheemse soorten'. Door een gebrek aan natuurlijke vijanden en een explosieve groei hebben ze een negatief effect op de biodiversiteit, volksgezondheid en economie. De bestrijding kost de overheid miljoenen euro's.



Op ecopedia.be/exoten/uitheemse_invasieve_planten vind je een overzicht van een aantal belangrijke uitheemse invasieve plantensoorten in Vlaanderen. En je krijgt meteen suggesties voor goede inheemse alternatieven.



Invasieve exoten



Grote waternavel

— *Hydrocotyle ranunculoides*



Blad

- bijna rond blad
- gekartelde rand
- onregelmatig vijflobbig
- 4-10 cm diameter
- aan de voet tot midden ingesneden
- steel in midden van blad



Zichtbaarheid

- april-november



Stengel

- 3-5 mm dik
- tot 30 cm lang
- wortelend op knopen



Eigenschappen

- wortelt in de oever en vormt drijvende matten
- bij grote planten steken bladeren soms meer dan 10 cm boven het wateroppervlak uit



Let op voor verarring met

- inheemse gewone waternavel





Gewone waternavel



Grote waternavel

Verskil tussen grote waternavel en gewone waternavel

Gewone waternavel

- kleinere bladeren
- blad is niet tot aan de bladsteel ingesneden en heeft ondiepe inkepingen
- behaarde bladsteel

Grote waternavel

- 5-lobbig blad
- blad met één insnijding tot aan de bladsteel
- onbehaarde bladsteel



Gewone waternavel



Grote waternavel

Invasieve exoten — Grote waternavel





Invasieve exoten



Parelvederkruid

— *Myriophyllum aquaticum*



Blad

- blauwgroene veervormige bladeren in kransen van 4 tot 6
- opgerichte stengeltoppen
- hoogte 15-40 cm boven wateroppervlak



Eigenschappen

- plant wortelt in de bodem of op de oever.
- overwintert door middel van wortelstokken onder water. In de vroege lente worden eerst de wortels gevormd en tegen juni komen de zijtakken boven water.



Let op voor verwarring met

- Ondergedoken planten: waterviolier, kransvederkruid of hoornblad (zie afbeeldingen)



Zichtbaarheid

- april-november

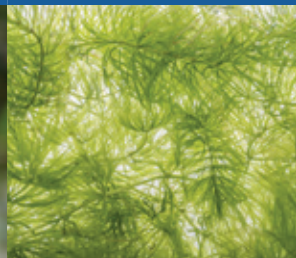
Waterviolier



Kransvederkruid



Hoornblad





Invasieve exoten



Grote waterteunisbloem

— *Ludwigia grandiflora*



Blad

- verspreid staand, lancetvormige bladeren
- dofgroen
- drijvende bladeren: eirond tot spatelvormig en blauwgroen



Stengel

- lange drijvende stengels en taaie rechtopstaande stengel
- opvallend witte luchtwortels aan drijvende stengel



Eigenschappen

- in de oever wortelende plant met dichte drijvende matten.
- vormt grote groepen op de oever en in het water.
- hoogte: 0,10 - 0,40 m boven water



Zichtbaarheid

- april-november





Invasieve exoten



Watercrassula Waternaaldkruid

— *Crassula helmsii*



Blad

- tegenoverstaande min of meer vlezig blaadjes
- ca. 0,5 - 1 cm lang



Stengel

- dunne, ronde, kruipende-opstijgende witroodachtige stengel



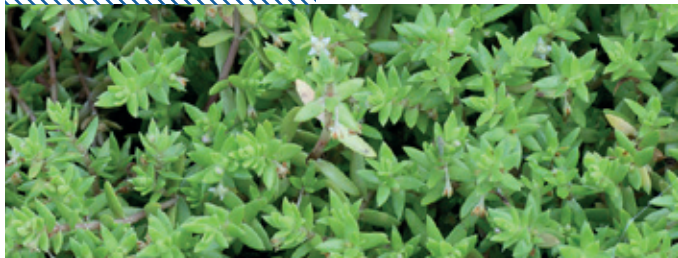
Eigenschappen

- oeverplant, maar komt ook half- of geheel ondergedoken voor



Zichtbaarheid

- januari-december



Waar zit het probleem?

De invasieve exoten uit deze folder zijn een groot probleem voor de Limburgse beken, vijvers en poelen. Maar zelfs in jouw (tuin)vijver veroorzaken ze problemen.

Dikke tapijten

Deze soorten vormen al snel een dichte plantenmassa op de oevers en in (ondiep) water. Grote waterviel groeit bijvoorbeeld wel 15 m² in één seizoen! Door hun volume en dichte groei zorgen ze voor minder zonlicht en zuurstof in het water. Zo concurreren ze letterlijk andere planten weg.

In water met een gebrek aan licht en zuurstof vertraagt de vertering van plantenresten. De bodem geraakt bedekt met onverteerd materiaal, dat na enkele jaren zo'n dik pakket wordt dat het boven het wateroppervlak groeit. De dikke plantentapijten belemmeren bovendien de waterafvoer in beken, met mogelijk wateroverlast tot gevolg.

Moeilijk te verwijderen

Exoten verwijderen is een lastige klus. Bij het verwijderen breken de planten in stukjes of blijven fragmenten achter, van waaruit ze snel opnieuw kunnen groeien. Ook het droogleggen van vijvers of laten schommelen van de waterstand is geen oplossing: daar zijn deze planten prima tegen opgewassen.

De planten verspreiden zich gemakkelijk via de kruipende en drijvende stengels. Losgerukte plantendelen drijven af en ontwikkelen zich tot nieuwe groepen.

Kortom: snel ingrijpen is nodig, want eens de planten aan het woekeren gaan, is het vechten tegen de bierkaai. Nochtans is bestrijding van deze exoten belangrijk! Waterrijke gebieden staan immers bekend om hun grote rijkdom aan soorten. Het verdwijnen van deze habitat zou zorgen voor een achteruitgang in de biodiversiteit...



De Wijers

De Wijers – het land van 1001 vijvers – ligt in het hart van Limburg, verspreid over 7 gemeenten (Hasselt, Genk, Zonhoven, Houthalen-Helchteren, Heusden-Zolder, Diepenbeek en Lummen). De grote en kleine waterplassen met honderden watervogels en de meanderende beken zijn een paradijs voor de echte natuurliefhebber en zorgen voor een adembenemend decor voor wandelaars en fietsers.

Ook in De Wijers zorgen invasieve exoten voor problemen. De exotische waterplanten in deze folder zijn de meest voorkomende in De Wijers voor in De Wijers en vormen een bedreiging voor de waarde van deze unieke streek. Ze nemen de plaats in van zeldzame inheemse water- en oeverplanten.

Stille Waters Doorgronden

Dit citizen science project van het Provinciaal Natuurcentrum wil samen met burgers de vijvers en poelen in Limburg in kaart brengen, hun waarde onderzoeken en bijdragen aan de strijd tegen invasieve exotische waterplanten.

Dienst Water en Domeinen van de provincie Limburg

1450 km waterlopen van 2de categorie worden beheerd door de provincie Limburg, samen met de Wateringen. Een grondige, gebiedsgerichte aanpak is noodzakelijk voor de bestrijding van invasieve exoten.



Een uitgave van het Provinciaal Natuurcentrum,
Cranevenne 86, 3600 Genk

Foto's: Josse Gielen - Provincie Limburg,
dienst Water en Domeinen,
Provinciaal Natuurcentrum, Adobe stock,
Wikimedia Commons: André Karwath,
Christian Fischer, Krzysztof Ziarnek.